

Euroopan
komissio

Sosiaaliturvaoikeudet

Saksassa

Tämän oppaan tiedot on koottu ja päivitetty tiiviissä yhteistyössä sosiaaliturvan keskinäisen tietojärjestelmän (MISSOC) kansallisten yhteyshenkilöiden kanssa.

Lisätietoja MISSOC-verkostosta on sivulla

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=815>

Tässä oppaassa kuvaillaan yleisesti kunkin maan sosiaaliturvajärjestelmää. Lisätietoja saa muista MISSOCin julkaisuista, jotka kaikki löytyvät edellä mainitusta linkistä. Voit myös ottaa yhteyttä tämän oppaan liitteessä I lueteltuihin toimivaltaisiin viranomaisiin ja laitoksiin.

Euroopan komission ja kenenkään sen puolesta toimivan henkilön ei voida katsoa olevan vastuussa tämän julkaisun sisältämien tietojen mahdollisesta käytöstä.

SISÄLLYSLUETTELO

I luku: Johdanto, järjestäminen ja rahoitus	4
Johdanto	4
Sosiaaliturvan järjestäminen	5
Rahoitus	6
II luku: Terveysturvatoimet	8
Terveysturvatoimien saamisen edellytykset	8
Mitä järjestelmä kattaa?	8
Turvatoimien saaminen	10
III luku: Sairauskassat	11
Sairauskassojen saamisen edellytykset	11
Mitä järjestelmä kattaa?	11
Sairauspäivärahan saaminen	11
IV luku: Äitiys- ja isyyskassat	13
Äitiys- ja isyyskassojen saamisen edellytykset	13
Mitä järjestelmä kattaa?	13
Äitiys- ja isyyskassojen saaminen	13
Luku V: Työttömyyskassat	14
Työttömyyskassojen saamisen edellytykset	14
Mitä järjestelmä kattaa?	15
Työttömyyskassojen saaminen	15
Luku VI: Vanhuuseläkkeet ja -kassat	16
Vanhuuskassojen saamisen edellytykset	16
Mitä järjestelmä kattaa?	17
Vanhuuskassojen saaminen	17
VII luku: Eloontulojen kassat	18
Eloontulojen kassojen saamisen edellytykset	18
Mitä järjestelmä kattaa?	18
Eloontulojen kassojen saaminen	19
VIII luku: Työtapaturma- ja ammattitautivakuutus	20
Työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen saamisen edellytykset	20
Mitä järjestelmä kattaa?	20
Työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen saaminen	22
IX luku: Perhe-kassat	23
Perhe-kassojen saamisen edellytykset	23
Mitä järjestelmä kattaa?	24
Perhe-kassojen saaminen	24
X luku: Työttömyys	25
Työttömyyskassojen saamisen edellytykset	25
Mitä järjestelmä kattaa?	26
Työttömyyskassojen saaminen	27
XI luku: Vähimmäistoimeentulo	28
Vähimmäistoimeentuloetuusien saamisen edellytykset	28
Mitä järjestelmä kattaa?	28
Vähimmäistoimeentuloetuusien saaminen	29
XII luku: Pitkäaikaishoito	30
Pitkäaikaishoidon saamisen edellytykset	30
Mitä järjestelmä kattaa?	31
Pitkäaikaishoidon saaminen	32
Liite: Sosiaaliturvalaitosten yhteystiedot ja hyödyllisiä Internet-osoitteita	33

I luku: Johdanto, järjestäminen ja rahoitus

Johdanto

Saksan sosiaaliturvaan kuuluu viisi lakisääteistä osa-aluetta: sairausvakuutus, pitkäaikaishoitovakuutus, eläkevakuutus, tapaturmavakuutus ja työttömyysvakuutus. Tässä luvussa käsitellään kunkin osa-alueen vakuutuksenantajat ja vakuutetut sekä ilmoitus- ja maksumenettelyt.

Tässä oppaassa ei käsitellä maanviljelijöiden sosiaalivakuutusta, käsityöläisten vakuutusta eikä taiteilijoiden ja freelance-toimittajien sosiaalivakuutuksia. Kaikki näitä aiheita koskevat tiedot on saatavissa asianomaisilta vakuutuslaitoksilta.

Vakuutuslaitokset ovat perustaneet yhteyselimiä suhteiden ylläpitämiseksi Euroopan unionin muiden jäsenvaltioiden kanssa sosiaaliturvan alalla. Saksan tai muiden jäsenvaltioiden sosiaaliturvaa koskevissa ongelmissa tai kysymyksissä kannattaa ottaa yhteyttä asianomaiseen yhteyselimeen.

Lukuun ottamatta muutamia ammatteja (kuten valtion virkamiehet, tuomarit ja sotilaat) kaikki työntekijät kuuluvat pakollisen vakuutuksen piiriin. Myös henkilöt, joiden kuukausiansiot ovat enintään 400 euroa, sekä lyhytaikaiset työntekijät, jotka työskentelevät vähemmän kuin 50 päivää kalenterivuoden aikana, ovat vapautettuja vakuutuksesta.

Työttömyysvakuutusta voi 1. helmikuuta 2006 lähtien tavallisesti myös jatkaa vapaaehtoisesti jättämällä hakemus liittovaltion työvoimaviranomaiselle. Tätä varten edellytetään, että henkilö on itsenäisen ammatinharjoittamisen aloittamista edeltävien 24 kuukauden kuluessa kuulunut jo 12 kuukauden ajan pakollisen vakuutuksen piiriin tai saanut työttömyyskorvausta. Lisätietoja ja neuvoja on saatavissa paikallisesta työvoimatoimistosta.

Jo mainittujen sosiaaliturvan muotojen lisäksi on myös olemassa valtion sosiaaliapu, vähimmäisetuudet työnhakijoille, vanhuksille ja henkilöille, joiden ansaintakyky on heikentynyt, sekä erilaisia perhe-etuuksia ja asumistukia.

Ilmoitusmenettely

Kun palkansaaja aloittaa työskentelyn, työnantaja tekee vakuutusta varten tarvittavan ilmoituksen. Ilmoitus tehdään sairausvakuutuskassaan (*Krankenkasse*), josta tieto välitetään pitkäaikaishoitolaitokseen, eläke- ja työttömyysvakuutuslaitokselle. Kukin vakuutettu saa vakuutusnumeron (*Versicherungsnummer*), jota eläkevakuutuslaitos käyttää kirjatessaan vakuutuskaudet ja vakuutusmaksujen perusteena olevat tulot.

Ensimmäisen työsuhteen alussa vakuutettu saa eläkevakuutuslaitokselta sosiaalivakuutustodistuksen (*SV-Ausweis*), jossa on vakuutetun sukunimi, alkuperäinen sukunimi, etunimi ja vakuutusnumero. Tietyissä ammateissa (esimerkiksi rakennusalalla) on oltava työaikana mukana passi henkilöllisyystodistus. Lisätietoja työnantajalta.

Kun henkilö saa vakuutusnumeron, hänelle ilmoitetaan samalla, mihin vakuutuslaitokseen hän kuuluu. Itsenäisen ammatinharjoittajan on itse ilmoitettava asianmukaiseen sairauskassaan.

Sosiaaliturvan järjestäminen

Lakisääteinen eläkevakuutus

Lakisääteistä eläkevakuutusta (*Gesetzliche Rentenversicherung*) hallinnoivat Saksan liittovaltion eläkevakuutuslaitos (*Deutsche Rentenversicherung Bund*), Saksan alueelliset eläkevakuutuslaitokset (*Regionalträger der Deutschen Rentenversicherung*), Saksan kaivostyöntekijöiden, rautatieläisten ja merenkulkualan työntekijöiden eläkevakuutuslaitos (*Deutsche Rentenversicherung Knappschaft-Bahn-See*) sekä maanviljelijöiden vanhuuseläkekassat (*Landwirtschaftliche Alterskassen*).

Lakisääteinen sairausvakuutus

Lakisääteistä sairausvakuutusta (*Gesetzliche Krankenversicherung*) hallinnoi noin 145 vakuutuskassaa, joista osa toimii alueellisesti (esimerkiksi paikalliset sairausvakuutuskassat, *Ortskrankenkassen*) ja osa kansallisesti (esimerkiksi useimmat erityiskassat, *Ersatzkassen*). Näiden kassojen jäseneksi voi liittyä kuka tahansa riippumatta siitä, mikä hänen ammattinsa on tai millaisessa työsuhteessa hän on yrityksessä (poikkeuksena maanviljelijöiden maatalouskassa). Muutamaa erityisryhmää (kuten valtion virkamiehiä, tuomareita ja sotilaita) lukuun ottamatta kaikki työntekijät kuuluvat pakollisen vakuutuksen piiriin, paitsi jos heidän ansiensa ylittävät vuosittain määritellyn ansiokaton yhtenä vuonna. Vähäiseen työhön sovelletaan erityisiä sääntöjä. Sairausvakuutuskassat huolehtivat kaikkien sosiaaliturvamaksujen perimisestä.

Lakisääteinen pitkäaikaishoitovakuutus

Kukin lakisääteinen sairausvakuutuskassa on perustanut pitkäaikaishoidon kattavan vakuutuskassan, josta myönnetään itsenäisesti etuuksia pitkäaikaishoitoa tarvitseville vakuutetuille. Kaikki lakisääteisen sairausvakuutuskassan jäsenet kuuluvat pitkäaikaishoitovakuutuksen piiriin samassa kassassa. Henkilöiden, joilla on yksityinen sairausvakuutus, on vastaavasti tehtävä yksityinen vakuutus sopimus pitkäaikaishoidosta. (Lisäksi on mahdollista ottaa vapaaehtoinen pitkäaikaishoitovakuutus yksityiseltä vakuutusantajalta.)

Lakisääteinen tapaturmavakuutus

Lakisääteistä tapaturmavakuutusta (*Gesetzliche Unfallversicherung*) hallinnoivat teollisuusalan ja maatalousalan tapaturmavakuutuslaitokset (*Berufsgenossenschaften*) ja julkisen sektorin tapaturmavakuutuslaitokset.

Lakisääteinen työttömyysvakuutus

Lakisääteinen työttömyysvakuutus (*Gesetzliche Arbeitslosenversicherung*) on pakollinen, ja sitä hallinnoi liittovaltion työvoimaviranomainen (*Bundesagentur für Arbeit, BA*). Se muodostuu keskushallinnosta, alueellisista hallinnoista ja paikallistoimistoista. Lakisääteinen työttömyysvakuutus on automaattisesti voimassa, ja se kattaa kaikki työntekijät (työntekijät, toimihenkilöt, harjoittelijat ja nuoret vammaiset).

Oman määräysvallan käyttö

Sosiaaliturvan eri aloja hallinnoivat eläkevakuutusyhtiöt itsehallintoperiaatteella. Tätä varten eläkevakuutusyhtiöillä on itsehallintoelimet, joissa on yhtä paljon työnantajien ja vakuutettujen edustajia. Työttömyysvakuutuksen alalla julkisen sektorin edustajat osallistuvat kokouksiin kolmantena osapuolena. Itsehallintielimiin valitaan joka kuudes vuosi edustajat kiertoperiaatteella työnantajien ja vakuutettujen keskuudesta.

Valvonta

Itsehallintoperiaatteella toimivat sosiaalivakuutuslaitokset toteuttavat tehtävänsä omalla vastuullaan lain ja muiden sovellettavien määräysten mukaisesti. Niiden toimintaa valvoo valtion valvontaviranomainen. Liittovaltion vakuutuslaitoksia, joiden toimivalta ulottuu laajemmalle alueelle kuin kolmeen osavaltioon (*Länder*), valvoo yleensä liittovaltion vakuutusvirasto (*Bundesversicherungsamt*). Muista vakuutuslaitoksista (*Länder*-tasolla) valvoo se osavaltio, jossa ne sijaitsevat. Silloin kun Saksan eläkevakuutus – liittovaltion laitos, vastaa peruskysymyksistä ja horisontaalisista toiminnoista, sitä valvoo tavallisesti liittovaltion työ- ja sosiaaliministeriö sekä liittovaltion vakuutusvirasto.

Rahoitus

Vakuutukset rahoitetaan palkansaajien ja työnantajien maksamin sosiaaliturvamaksuin sekä verovaroin.

Työntekijä, jonka tulot ovat vähimmäisrajaa suuremmat, on velvollinen maksamaan sairaus-, pitkäaikaishoito-, työttömyys- ja eläkevakuutusmaksuja. Lakisääteisen vakuutuksen vakuutusmaksu on tietty prosenttiosuus vakuutetun tuloista. Pääsääntöisesti noin 53 % maksusta peritään vakuutetulta ja 47 % työnantajalta. Itsenäiset ammatinharjoittajat sen sijaan vastaavat itse sairaus-, pitkäaikaishoito- ja eläkevakuutuksen koko summasta. Työnantaja on yksin vastuussa tapaturmavakuutusmaksuista.

Työnantaja vastaa maksujen laskemista, suorittaa vakuutusmaksut ja pidättää vakuutetun maksuosuuden palkanmaksun yhteydessä. Hän vastaa omasta prosenttiosuudestaan ja maksaa yleiset sosiaalivakuutusmaksut (eli sairaus-, pitkäaikaishoito-, eläke- ja työttömyysvakuutukset) työntekijän valitsemalle sairauskassalle.

Sairausvakuutusmaksu on tällä hetkellä 15,5 % vakuutetun tuloista aina vuosittain määritettyyn enimmäistulorajaan asti (maksujen ansiokatto on 45 900 euroa vuodessa). Työnantaja maksaa summasta 7,3 %. Ellei tuloihin perustuva maksu kata sairauskassan rahoitusvaatimuksia, sairauskassat saavat periä lisämaksua, joka ei ole tulosidonnainen. Jos lakisääteisen sairausvakuutuksen keskimääräinen lisämaksu on suurempi kuin 2 % vakuutetun maksujen perusteena olevista ansioista, vakuutetulla on oikeus sosiaalitukeen (*Sozialausgleich*).

Pitkäaikaishoitovakuutuksen (*Pflegeversicherung*) vakuutusmaksun osuus tuloista on 1,95 %. Lapsettomat vuonna 1940 tai sen jälkeen syntyneet vakuutetut, jotka ovat täyttäneet 23 vuotta, maksavat myös 0,25 prosentin lisämaksun.

Pakollisen sairaus- ja pitkäaikaishoitovakuutuksen vuosiansiokatto on 50 600 euroa.

Yleisen eläkevakuutusmaksun osuus on 19,60 % vakuutetun tuloista aina maksuille määritettyyn ansiokattoon asti (maksujen ansiokatto on 67 200 euroa vuodessa vanhoissa osavaltiossa ja 57 600 euroa vuodessa uusissa osavaltioissa). Työnantaja maksaa summasta yleensä puolet.

Työttömyysvakuutusmaksu on 3,0 % vakuutetun tuloista aina työttömyysvakuutukseen sovellettavaan ansiokattoon asti. Työnantaja maksaa summasta puolet ja työntekijä puolet.

Lapsilisiä varten (jotka maksetaan julkisista varoista) ei tarvitse maksaa vakuutusmaksuja.

II luku: Terveysthuolto

Terveysthoidon saamisen edellytykset

Koko väestön on kuuluttava lakisääteisen tai yksityisen sairausvakuutuksen piiriin (paitsi jos tulot ylittävät 50 850 euron ansiokaton).

Etuuksiin oikeutettuja ovat

- palkansaaajat ja ammatillisessa koulutuksessa olevat, myös harjoittelijat;
- eläkkeensaajat, joille on kertynyt riittävästi vakuutusajaa;
- työttömyysetuuksia saavat työttömät;
- suojatyössä olevat vammaiset;
- ammatilliseen kuntoutukseen osallistuvat henkilöt ja sellaiset henkilöt, jotka saavat nuorisohuollon (Jugendhilfe) erityiskouluissa koulutusta johonkin työhön;
- hyväksytyssä korkeakoulussa opiskelevat henkilöt;
- maanviljelijät ja heidän maataloustyöhön osallistuvat perheenjäsenensä;
- taiteilijat ja kirjailijat;
- henkilöt, joilla ei ole muutoin oikeutta terveyshoitopalveluihin (tietyin ehdoin).

Vähimmäisvakuutusajaa ei vaadita.

Mitä järjestelmä kattaa?

Ennalta ehkäisevät tarkastukset

Sairauksien varhaista toteamista varten tehtävien seulontatutkimusten puitteissa vakuutetuilla ja heidän perheillään on oikeus seuraaviin lääkärintarkastuksiin:

- lasten sairauksien varalta tehtävät seulontatutkimukset kuudenteen ikävuoteen asti sekä lapsen täytettyä kymmenen vuotta
- kerran vuodessa tehtävä syöpäseulontatutkimus, naisilla 20 ikävuodesta ja miehillä 45 ikävuodesta alkaen
- joka toinen vuosi tehtävä lääkärintarkastus erityisesti sydän- ja verisuonitautien, munuaissairauksien ja diabeteksen varalta 35 ikävuodesta alkaen.

Sairaanhoido

Vakuutuskauden aikana vakuutetulla ja hänen perheenjäsenillään on oikeus saada yleislääkärin, erikoislääkärin ja hammaslääkärin antamaa hoitoa.

Vakuutetun on maksettava lääkäriin tai hammaslääkäriin neljännesvuosittain ja jokaisesta ensimmäisestä käynnistä 10 euron vastaanottomaksu (*Praxisgebühr*), paitsi jos vakuutettu on lähetetty kyseisen lääkäriin hoitoon toisen lääkäriin toimesta saman vuosineljänneksen aikana tai jos kyse on puolivuosisuoritusesta hammaslääkärin tarkastuksesta.

Lääkkeet, proteesit ja muiden ammattien edustajien kuin lääkärin antamat hoidot

Lääkemääräyksen antaa sopimuslääkäri, ja lääkkeitä voi ostaa kaikista apteekkeista. Tavallisesti kaikista apteekista ostetuista lääkkeistä on maksettava omavastuuosuus, joka on 10 % myyntihinnasta sekä vähintään 5 ja enintään 10 euroa. Maksu ei kuitenkaan voi olla lääkkeen hintaa korkeampi. Tiettyihin sairauksiin otettavat lääkkeet on maksettava kokonaan itse, kuten vilustumistauti- ja flunssalääkkeet, nenän tukkoisuutta vähentävät lääkkeet, särky- ja yskänlääkkeet sekä limaa irrottavat lääkkeet, suu- ja kurkkulääkkeet kukaan lukien sienitulehdukset, laksatiivit ja matkapahoinvointilääkkeet.

Korvausten ulkopuolella ovat myös erilaiset elämänlaatua parantavat valmisteet. Näitä ovat erityisesti erektiolääkkeet, seksuaalisen kyvykkyyden lisäämiseen tarkoitetut lääkkeet, tupakastavieroituslääkkeet, painonhallinta ja laihdutuslääkkeet tai hiusten kasvua kiihdyttävät valmisteet. Käytäntöön, jonka mukaan vakuutuskassa ei korvaa käsikauppalääkkeitä, on kuitenkin poikkeus. Esimerkiksi alle 12-vuotiaiden kehitysvammaisten lasten lääkkeet sekä lääkkeet, jotka ovat lääkkeiden luokittelusta vastaavan liittovaltion lautakunnan (*Gemeinsamer Bundesausschuss*) mukaan tavanomainen hoito vakaviin sairauksiin, korvataan (osittain).

Vakuutetuilla on oikeus myös muiden lääketieteellisten ammattien edustajien kuin lääkärin suorittamiin hoitoihin (fysioterapia, logopedia, toimintaterapia ja podiatria). Henkilön on itse maksettava 10 prosentin omavastuuosuus sekä 10 euroa lääkärinmääräystä kohti.

Sairauskassa korvaa myös lääketieteellisesti tarpeellisista kuulolaitteista, proteeseista ja muista apuvälineistä aiheutuneet kulut sovittujen taksojen perusteella ja tarvittaessa tiettyyn enimmäisrajaan asti. Vakuutetut aikuiset ovat rajoitetusti oikeutettuja myös silmälaseihin. Sairausvakuutuslaitoksen etukäteishyväksyntä vaaditaan apuvälineiden hankintaan, ellei kassa ole toisin päättänyt. Näissäkin tapauksissa vakuutetun on itse maksettava omavastuuosuus, joka on 10 % myyntihinnasta sekä vähintään 5 ja enintään 10 euroa. Maksu ei kuitenkaan voi olla ostetun tuotteen hintaa korkeampi. Lisämaksu kulutusapuvälineistä voi olla korkeintaan 10 euroa koko kuukauden ajalta.

Hammashoidot

Sairausvakuutuslaitos korvaa täysimääräisesti lääketieteellisesti tarpeelliset säilyttävät ja kirurgiset hammastoinenpiteet.

Hampaiden purentavirheiden ehkäisemistä ja korjaamista varten tehtävän oikomishoidon kustannuksista vakuutetun maksuosuus on 20 %. Se korvataan hoidon päätyttyä. Alle 18-vuotiaiden vakuutettujen (ja tietyissä tapauksissa myös vanhempien henkilöiden) tarpeellinen oikomishoito korvataan täysimääräisesti.

Vakuutetuille korvataan diagnoosiin perustuvien proteesien ja kruunujen kustannuksista kiinteä osuus, joka vastaa 50 % perushoidon kustannuksista eli niin sanottu perusetuus (*Regelleistung*). Kiinteän korvaus määrä nousee, jos säännöllisestä ehkäisevästä on todistettusti huolehdittu. Kiinteän korvauksen lisäksi vakuutetut, joiden tulot alittavat tietyn kynnyksen, ovat oikeutettuja samaan summaan sekä lääketieteellisesti välttämättömiin perusetuksiin ilman kohtuuttomia kuluja.

Kotisairaanhoido ja kodinhoitontuki

Jos vakuutettu ei voi sairauden yhteydessä saada tarvittavaa hoitoa ja apua samassa taloudessa asuvalta henkilöltä, sairauskassa maksaa lääkärin hoidon lisäksi pätevän kotisairaanhoidon. Kotisairaanhoido voidaan kuitenkin myöntää vain silloin, kun sairaalahoito on tarpeen, mutta ei mahdollista, tai kun sairaalahoidolta voidaan välttyä tai hoitoaika lyhentää kotisairaanhoidon avulla. Kotisairaanhoido järjestetään tavallisesti enintään neljän viikon ajaksi sairaustapausta kohti.

Periaatteessa kodinhoitoapuun on oikeus enintään neljän viikon ajan sairaustapausta kohti, kun vakuutettu ei sairautensa vuoksi kykene kodinhoitoon. Etuus myönnetään kuitenkin vain, jos talouteen kuuluu alle 12-vuotias tai vammaisen lapsi, josta samaan talouteen kuuluva muu henkilö ei voi huolehtia.

Sairaalahoidot

Vakuutetulla on oikeus kaikkiin tarvittaviin sairaalahoitopalveluihin. Hoidon tarpeellisuudesta on oltava lääkärin antama todistus. Kiireellisiä tapauksia lukuun ottamatta kustannusten korvaamista koskeva hakemus on jätettävä sairauskassaan etukäteen. Vakuutetun on maksettava itse 10 euroa jokaisesta sairaalassa vietetystä päivästä enintään 28 päivän ajan yhden kalenterivuoden aikana.

Matkakulut

Sairauksassa korvaa lääketieteellisen hoidon saamiseksi tarvittavien matkojen kustannukset tietyin edellytyksin kokonaan tai osittain. Vakuutettu maksaa itse omavastuusuuden, joka on 10 % matkakuluista sekä vähintään 5 ja enintään 10 euroa matkaa kohti.

Hoidon saaminen

Ennen hoitoa vakuutetun on esitettävä lääkärille sairausvakuutuskortti (*Krankenversicherungskarte*). Kiireellisissä tapauksissa lääkärin hoitoa saa myös ilman korttia; tällöin vakuutetun on esitettävä sairausvakuutuskortti 10 päivän kuluessa.

Hoitoa antavat sosiaaliturvan taksoja noudattavat sopimuslääkärit ja -hammaslääkärit, joihin kuuluu yli 90 % kaikista lääkärintoita harjoittavista lääkäreistä. Vakuutettu voi hoidon alussa tai jokaisen vuosineljänneksen alussa itse päättää, kenen sopimuslääkärin hoidossa käy.

Luettelo näistä lääkäreistä on vakuutetun sairauskassassa.

Jos lääkäri pitää tarpeellisena lähettää vakuutetun tutkittavaksi erikoislääkärille, poliklinikalle tai muuhun vastaavaan paikkaan, hän kirjoittaa tälle lähetteen (*Überweisungsschein*).

III luku: Sairausetuudet

Sairausetuuksien saamisen edellytykset

Saksassa sairauden vuoksi työkyvyttömän työntekijän työnantaja jatkaa palkanmaksua työntekijän viikoittaisesta tai kuukausittaisesta työajasta riippumatta. Oikeus palkanmaksun jatkumiseen (*Entgeltfortzahlung*) on kuitenkin olemassa ainoastaan silloin, kun työsuhde on jatkunut keskeytyksettä vähintään neljä viikkoa.

Mitä järjestelmä kattaa?

Vakuutetun tultua työkyvyttömäksi sairauden vuoksi ja ilman omaa syytään työnantaja maksaa hänelle palkkaa tavallisesti työkyvyttömyysajan ensimmäisten kuuden viikon ajalta.

Vakuutetulla, jonka työnantaja ei maksa tai ei enää maksa palkkaa, on oikeus sairauskassan maksamaan sairauspäivärahaan (*Krankengeld*). Sairauspäiväraha on 70 % säännöllisestä palkasta (*Regelentgelt*), kuitenkin enintään 90 % säännöllisestä nettopalkasta.

Sairauspäivärahaa maksetaan todistuksen mukaisen työkyvyttömyysajan loppuun saakka. Saman sairauden vuoksi sairauspäivärahaa voidaan kuitenkin maksaa enintään 78 viikon ajalta kolmen vuoden aikana. Kolmivuotiskauden jälkeen päivärahaa voidaan maksaa tietyin ehdoin vielä toiselta kolmivuotiskaudelta.

Jos vakuutettu saa muita etuuksia, kuten ansiotyökyvyttömyyseläkettä, ammatillista työkyvyttömyyseläkettä tai ulkomaisia etuuksia, sairauspäivärahaa ei makseta tai sen määrää pienennetään

Sairauspäivärahan saaminen

Työkyvyttömyydestä ja sen arvioidusta kestosta on ilmoitettava viipymättä työnantajalle.

Jos työkyvyttömyys jatkuu yli kolme kalenteripäivää, vakuutetun on toimitettava työnantajalleen lääkärintodistus viimeistään neljäntenä sairauspäivänä. Oikeus sairauspäivärahaan alkaa periaatteessa ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun lääkäri on todennut työkyvyttömyyden. Lääkärintodistuksessa ilmoitetaan työkyvyttömyyden arvioitu kesto. Vakuutetun on toimitettava todistus työnantajalleen.

Vakuutetun on noudatettava lääkärintarkastuksiin saamiaan kutsuja täsmällisesti. Jos vakuutettu laiminlyö hänelle varatun tarkastuksen, sairauspäiväraha voidaan jättää maksamatta.

Jos vakuutettu saa muita etuuksia (esimerkiksi eläke-etuuksia) tai jos hänen sairautensa johtuu työtapaturmasta tai ammattitaudista, hänen on ilmoitettava asiasta sairauskassalle. Työkyvyttömyysaikana vakuutettu saa matkustaa Saksan ulkopuolelle ainoastaan kassan suostumuksella. Muutoin hän voi menettää etuutensa.

Oikeus päivärahaan, kun lapsi sairastaa

Jos vakuutetulla on lakisääteinen sairausvakuutus ja hänen (enintään 12-vuotias) lapsensa sairastuu ja lääkäri toteaa lapsen tarvitsevan hoitoa, vakuutetulla on oikeus sairauspäivärahaan enintään 10 työpäivän ajan lasta kohti (yhteensä enintään 25 työpäivää) kunkin kalenterivuoden aikana, ellei kotitaloudessa ole muita henkilöitä, jotka voivat huolehtia lapsesta.

IV luku: Äitiys- ja isyysetuudet

Äitiys- ja isyysetuuksien saamisen edellytykset

Kaikilla sairausvakuutuksen luontoisetuksiin oikeutetuilla naisilla on oikeus luontoisetuksiin raskauden aikana ja synnytyksen jälkeen.

Naiset, joilla on lakisääteinen sairausvakuutus, saavat äitiyslomansa ajan 13 euron äitiyspäivärahaa synnytyspäivältä ja jokaiselta kalenteripäivältä, jos heillä on oikeus sairausetuksiin työkyvyttömyystapauksissa ja ellei äitiysloman ajalta makseta palkkaa. Naispuoliset työntekijät, jotka eivät itse kuulu lakisääteisen sairausvakuutuksen piiriin (esimerkiksi yksityisesti vakuutetut naiset tai naiset, jotka on vakuutettu lakisääteisessä sairausvakuutuksessa johdetun oikeuden ("familierversichert") perusteella), saavat yhteensä enintään 210 euron suuruisia äitiyspäivärahaa, jonka maksaa liittovaltio.

Mitä järjestelmä kattaa?

Äitiyteen perustuvia luontoisetuksia ovat:

- lääkärin antama hoito ja kättilön antama apu raskauden aikana ja synnytyksen jälkeen
- kättilön ja tarvittaessa myös lääkärin apu synnytyksen aikana
- lääkkeitä, sidetarpeita ja muut lääkinnälliset apukeinot
- sairaalassa tapahtuvan synnytyksen kustannuksista maksettava korvaus
- kotisairaanhoido
- kotiapu.

Äitiysrahaa maksetaan kuudelta viikolta ennen synnytystä ja kahdeksalta viikolta synnytyksen jälkeen (12 viikolta synnytyksen ollessa ennenaikainen ja useamman lapsen syntyessä). Jos lapsi syntyy ennenaikaisesti, synnytyksen jälkeistä äitiyslomaa pidennetään sillä määrällä päiviä, jonka verran äitiyslomaa jäi pitämättä ennen synnytystä. Äitiysraha suhteutetaan tuloihin, mutta on enintään 13 euroa vuorokaudelta. Vakuutetun työnantaja maksaa äitiysrahan ja palkan välisen mahdollisen erotuksen.

Äitiys- ja isyysetuuksien saaminen

Raskaana olevan vakuutetun on hankittava äitiyskortti (*Mutterschaftspass*), jossa on tietoja oikeudesta tuleviin lääkärintarkastuksiin.

Luku V: Työkyvyttömyysetuudet

Työkyvyttömyysetuuksien saamisen edellytykset

Työkyvyttömyysvakuutuksen piiriin kuuluvat kaikki, jotka kuuluvat pakollisen eläkevakuutuksen piiriin (eli kaikki työntekijät ja tietyt itsenäiset ammatinharjoittajat, joiden ansiot ylittävät vähimmäistulon).

Työkyvyttömyyseläke (*Erwerbsminderung*)

Työkyvyttömyyseläke myönnetään vakuutetulle, joka ei työkykynsä heikennyttyä terveydellisistä syistä kykene enää työskentelemään säännöllisesti vähintään kuutta tuntia päivässä (osatyökyvyttömyyseläke) tai kolmea tuntia päivässä (täysi työkyvyttömyyseläke).

Eläkkeen saamisen edellytyksenä on, että vakuutettu on todistettavasti suorittanut vakuutusmaksuja vähintään 60 kuukaudelta (odotusaika). Lisäksi edellytetään, että vakuutettu on todistettavasti suorittanut pakollisia vakuutusmaksuja kolmelta vuodelta työkyvyttömyyden toteamista edeltävien viiden vuoden aikana. Aikaa voidaan pidentää viidestä vuodesta esimerkiksi työkyvyttömyyden, työttömyyden, opiskelun tai lasten kasvattamisen takia. Jos vakuutettu tulee työkyvyttömäksi ennen kuin koulutuksen päättymisestä on kulunut kuusi vuotta, sovelletaan lievempiä odotusaikavaatimuksia.

Osatyökyvyttömyyseläke (*teilweise Erwerbsminderung*)

Luottamuksensuojan mukaisesti vakuutettu voi saada eläkettä myös työkyvyn osittaisen heikkenemisen vuoksi, jos hän täyttää vakuutuslainsäädännön mukaiset edellytykset, on syntynyt ennen 2. tammikuuta 1961 ja jos hän ei terveydellisistä syistä aiheutuneen työkyvyn heikkenemisen vuoksi pysty toimimaan omassa ammatissaan tai sitä vastaavassa ammatissa yli kuutta tuntia päivässä.

Lisäansioiden enimmäismäärä

Työssäkäynti ja lisäansiot voivat johtaa eläkkeen menettämiseen. Vakuutetun kannattaa siksi kysyä neuvoa asianomaisesta vakuutuslaitoksesta ennen työn aloittamista.

Kaivostyöntekijöitä koskevat erityismääräykset

Vakuutetun kykyä kaivosteollisuuden alan työhön pidetään alentuneena, jos hän ei kykene sairauden tai ruumiinvamman vuoksi aiemmin tekemäänsä tai sitä vastaavaan kaivosalan työhön, ellei hän tee samanarvoista työtä kaivosalan ulkopuolella. Lisäansiot työstä, joka ei taloudellisesti vastaa aiempaa työtä, eivät vaikuta haitallisesti vakuutetun eläkkeeseen.

Kaivostyöntekijän täytettyä 50 vuotta hänelle voidaan myöntää eläke, jos hän ei enää tee aiempaa kaivosalan työtä taloudellisesti vastaavaa työtä. Tällöin edellytetään kuitenkin vähintään 25 vuoden odotusaikaa.

Kuntoutustoimenpiteet

Eläkelainsäädännön mukaan kuntoutus on ensisijainen vaihtoehto ennen eläkkeen myöntämistä. Jos vakuutetun työkykyä voidaan ylläpitää tai parantaa kuntoutuksen avulla, eläkevakuutuslaitos suosii eläkkeen sijaan lääkinnällistä tai ammatillista kuntoutusta.

Mitä järjestelmä kattaa?

Eläkkeen määrä määräytyy vakuutetun vakuutusaikana maksamien sosiaaliturvamaksujen mukaan. Eläkkeen määrä voi nousta, jos vakuutusmaksukauden ulkopuoliset maksuvapautuskaudet ja alennetun maksun kaudet otetaan huomioon.

Työkyvyttömyysetuuksien saaminen

Eläkkeitä myönnetään tavallisesti ainoastaan hakemuksen perusteella. Hakemus jätetään asianomaiselle sosiaalivakuutuslaitokselle.

Luku VI: Vanhuuseläkkeet ja -etuudet

Vanhuusetuuksien saamisen edellytykset

Vanhuusvakuutuksen piiriin kuuluvat kaikki, jotka kuuluvat pakollisen eläkevakuutuksen piiriin (eli kaikki työntekijät ja tietyt itsenäiset ammatinharjoittajat, joiden ansiot ylittävät vähimmäistulon).

Vanhuuseläke katsotaan korvaukseksi elämän aikana tehdystä työstä. Myöntämisen edellytyksenä on tietty ikä ja vakuutuskauden vähimmäisajan (odotusaika) täyttyminen (vähimmäisvakuutusajaksi on yleensä viisi vuotta).

Odotusaikaan, jonka kesto on 5, 15 tai 25 vuotta, luetaan kaikki vakuutusmaksukuukaudet ja alle kolmivuotiaan lapsen hoitokaudet. 35 vuoden odotusaikaan luetaan kaikki kaudet, jotka oikeuttavat eläkkeeseen. Tällaisia ovat muun muassa koulutuskaudet ja alle kymmenvuotiaan lapsen hoitokaudet.

Jos vakuutettu ei halua eläkeikään tultuaan lopettaa työntekoa kokonaan, hän voi hakea osa-aikaeläkettä (yksi kolmasosa, puolet tai kaksi kolmasosaa täydestä eläkkeestä). Vakuutettu voi myös olla hakematta eläkettä. Jos vakuutettu ei ole 65 vuotta täytettyään hakenut vanhuuseläkettä tai on hakenut ainoastaan osa-aikaeläkettä, hänen myöhempää täyttä eläkettään korotetaan kuukaudessa 0,5 % (vuodessa 6 %) hakematta jätetystä osasta.

Yleinen vanhuuseläke (Regelaltersrente)

Tavanomainen eläkeikä nostetaan vuosien 2012–2029 aikana vähitellen 67 vuoteen alkaen niistä, jotka ovat syntyneet vuonna 1947.

Kaikkien vuoden 1963 jälkeen syntyneiden normaali eläkeikä on 67 vuotta. Vakuutetut voivat kuitenkin jäädä yhä eläkkeelle 65 vuoden iässä ilman, että heidän eläkettään pienennetään, jos heille on kertynyt 45 vuotta pakollista vakuutusajaa ansiotyöstä ja hoivatyöstä sekä alle 10 vuoden ikäisten lasten hoitamisesta.

Lisätuloille, joita henkilö voi saada normaalin vanhuuseläkkeensä lisäksi, ei ole asetettu enimmäismäärää.

Varhennettu vanhuuseläke

Varhaiseläkeikää mukautetaan uuden normaalin eläkeiän mukaan. Mukautusta ei kuitenkaan tehdä käytöstä vähitellen poistettavien eläketyyppien kohdalla, vaan niiden osalta tavanomainen eläkeikä pysyy 65 vuodessa.

Varhaiseläkettä (vähennettyä) voi hakea 63 vuoden iässä, kun eläkevakuutusajaksi on kertynyt 35 vuotta.

Vakuutettu voi hakea vaikeasti vammaisen vanhuuseläkettä, jos hän on täyttänyt 65 vuotta, on vaikeasti vammaisen eläkkeen maksamisen alkaessa ja on täyttänyt 35 vuoden odotusajan. Varhennettua vaikeasti vammaisen vanhuuseläkettä voi saada vähennettynä 62 ikävuodesta lähtien.

Ennen tammikuun 1. päivää 1952 syntynyt vakuutettu voi hakea vanhuuseläkettä 63 vuoden iässä, jos

- hänelle on kertynyt vakuutusaikaa 15 vuotta;
- hän on maksanut työstään pakollisia eläkevakuutusmaksuja kahdeksan vuoden ajan eläkkeenmaksun alkamista edeltäneiden kymmenen vuoden aikana;
- hän on työtön eläkkeenmaksun alkaessa;
- hän on ollut 58,5 vuoden iän saavutettuaan työtön yhteensä 52 viikkoa tai on tehnyt ikänsä perusteella osa-aikatyötä (*Altersteilzeitarbeit*) vähintään 24 kuukautta ennen eläkkeenmaksun alkamista.

Eläkkeen pidempää maksuaikaa kompensoidaan leikkaamalla eläkkeestä 0,3 % jokaiselta tavanomaista eläkeikää edeltävältä eläkkeennostokuukaudelta (vakavasti vammaisten henkilöiden vanhuuseläkkeen tapauksessa ennen 65 vuoden ikää).

Kaivostyöntekijöitä koskevat erityismääräykset. Heillä on oikeus vanhuuseläkkeeseen 60 vuotta täytettyään ja 25 vuoden odotusajan täytyttyä.

Naisille myönnettävä vanhuuseläke

Naisille voidaan maksaa vanhuuseläkettä 60 ikävuodesta lähtien, jos he ovat todistettavasti maksaneet pakollisia vakuutusmaksuja yli kymmenen vuoden ajan 40 vuotta täytettyään. Vähimmäisvakuutusaika on 15 vuotta. Tämä vanhuuseläke ei kuitenkaan enää koske vakuutettuja, jotka ovat syntyneet vuonna 1952 tai sen jälkeen.

Mitä järjestelmä kattaa?

Eläkkeen määrä määräytyy pääasiassa vakuutetun vakuutusaikana maksamien sosiaaliturvamaksujen mukaan. Eläkkeen määrä voi nousta, jos vakuutusmaksukauden ulkopuoliset maksuvapautuskaudet ja alennetun maksun kaudet otetaan huomioon.

Vanhuusetuuksien saaminen

Eläkkeitä myönnetään tavallisesti ainoastaan hakemuksen perusteella. Hakemus jätetään asianomaiselle sosiaalivakuutuslaitokselle.

VII luku: Eloojääneiden etuudet

Eloojääneiden etuuksien saamisen edellytykset

Perhe-eläkevakuutuksen piiriin kuuluvat kaikki, jotka kuuluvat pakollisen eläkevakuutuksen piiriin (eli kaikki työntekijät ja tietyt itsenäiset ammatinharjoittajat, joiden ansiot ylittävät vähimmäistulon).

Leskeneläkettä maksetaan edunjättäjän leskelle, edunjättäjän kanssa rekisteröidyssä parisuhteessa eläneelle ja joissakin tapauksissa myös edunjättäjän eronneelle entiselle puolisolle.

Leskeneläkkeen myöntäminen edellyttää viiden vuoden vähimmäisvakuutusajaa. Vähimmäisvakuutusajan voidaan katsoa täyttyvän, jos vakuutetun kuolema on johtunut työtapaturmasta tai hän on kuollut pian opintojen/koulutuksen suorittamisen jälkeen. Lisäksi edunjättäjän puolison oikeus eläkkeeseen edellyttää yleensä sitä, että avioliitto on kestänyt vähintään vuoden.

Orvoneläkettä maksetaan vakuutetun kuoleman jälkeen lapsille tavallisesti 18 ikävuoteen asti. Ikärajaa nostetaan 27 vuoteen, jos lapsi opiskelee, suorittaa vapaaehtoisesti sosiaali- tai ympäristötyötä yhden vuoden ajan tai jos jokin vamma estää häntä hankkimasta elatustaan. Jos opinnot keskeytyvät lakisääteisen varusmies- tai siviilipalveluksen vuoksi, orvoneläkeoikeutta pidennetään vastaavalla ajalla yli 27 ikävuoden. Osittaista orvoneläkettä maksetaan, jos toinen vanhemmista on edelleen elossa; täysorvon eläke myönnetään, jos molemmat vanhemmat ovat kuolleet.

Mitä järjestelmä kattaa?

Leskeneläke (Witwen-und Witwerrenten)

Leskeneläke on 25 % edunjättäjän täysimääräisestä työkyvyttömyyseläkkeestä (*Rente wegen voller Erwerbsminderung*) (niin sanottu pieni leskeneläke). Tätä etuutta maksetaan korkeintaan kahden vuoden ajan. Eläkkeen määrä on korkeampi, jos edunsaajalla on lapsi huollettavana, jos hän on täyttänyt 45 vuotta (vuodesta 2012 lähtien tätä ikärajaa nostetaan vähitellen 47 vuoteen vuoteen 2029 mennessä) tai jos hänen työkykynsä on alentunut 55 prosenttiin (tällöin kyseessä on niin sanottu suuri leskeneläke). Lapsia kasvattanut leski saa myös lisäkorvauksen. Avioerotapauksessa yhteisesti saavutetut vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen oikeudet jaetaan entisten puolisojen kesken.

Eläkkeen jakaminen

Tavallisen käytännön mukaisen puolison etuuksien tai lesken etuuksien saamisen sijaan puoliset voivat yhteisellä sopimuksella pyytää, että yhteisen elämän aikana saadut eläkeoikeudet jaetaan. Tätä varten edellytetään, että kummankin puolison eläkkeeseen oikeuttava vakuutusjakso on vähintään 25 vuotta. Toisena edellytyksenä on, että avioliitto on solmittu 31.12.01 jälkeen ja/tai puoliset ovat kyseisenä päivämääränä olleet alle 40-vuotiaita. Myös rekisteröidyn parisuhteen osapuolet voivat pyytää eläkkeiden jakamista, jos mainitut edellytykset täyttyvät.

Orvoneläke (Waisenrente)

Toisen vanhempansa menettäneelle lapselle maksettava orvoneläke on 10 % kuolleen vanhemman eläkkeestä, minkä lisäksi maksetaan orvonlisää. Jos lapsi on menettänyt molemmat vanhempansa, hänelle maksettavan eläkkeen määrä on 20 % kuolleiden vanhempien eläkkeistä, minkä lisäksi maksetaan orvonlisää. Jos edunjättäjä kuolee ennen 63 vuoden ikää, orvoneläke pienenee enintään 10,8 %.

Tulojen huomioon ottaminen

Eloonjääneiden eläkkeen määrittämisessä otetaan tietyssä määrin huomioon edunsaajan tulot ja vaihtoehtoiset tulonlähteet sekä tarvittaessa omaisuus. Kuukausittainen kiinteämääräinen etuus on nykyisin 718,08 euroa vanhoissa osavaltioissa ja 637,03 euroa uusissa osavaltioissa. Määrä nousee jokaisesta orvonavustukseen oikeutetusta lapsesta. Orvoneläkkeissä tulot otetaan huomioon vain, jos lapsi on yli 18-vuotias. Orvoille maksettava kuukausittainen kiinteämääräinen etuus on nykyisin 478,72 euroa vanhoissa osavaltioissa ja 424,69 euroa uusissa osavaltioissa. Jos edunsaajan omat tulot ylittävät kiinteämääräisen etuuden määrän, 40 % jäljellä olevista nettotuloista katsotaan kuuluviksi lesken- tai orvoneläkkeeseen.

Eloonjääneiden etuuksien saaminen

Eläkkeitä myönnetään tavallisesti ainoastaan hakemuksen perusteella. Hakemus jätetään asianomaiselle sosiaalivakuutuslaitokselle.

VIII luku: Työtaturma- ja ammattitautietuudet

Työtaturma- ja ammattitautietuuksien saamisen edellytykset

Tapaturmavakuutus on pakollinen erityisesti ruumiillista työtä tekeville työntekijöille ja ammatillisessa koulutuksessa oleville. Vakuutus on pakollinen myös joillekin muille ryhmille, joita ovat muun muassa seuraavat: päiväkodissa tai muussa päivähoidossa olevat lapset, yleissivistävässä koulussa olevat koululaiset, kuntoutuksessa olevat henkilöt sekä ammattikoulujen ja korkeakoulujen opiskelijat. Itsenäiset ammatinharjoittajat eivät kuulu pakollisen vakuutuksen piiriin, paitsi siinä tapauksessa, että asianmukainen tapaturmavakuuttaja sääntöjensä mukaan nimenomaisesti sisällyttää heidät vakuutuksen piiriin. Itsenäiset ammatinharjoittajat voivat joka tapauksessa ottaa vapaaehtoisen vakuutuksen.

Tapaturmavakuutusetuksiin oikeuttaa vain vakuutustapahtuma. Vakuutustapahtumia ovat työtaturmat ja ammattitaudit.

Työtaturmiksi lasketaan vakuutuksen kohteena olevan toiminnan yhteydessä tapahtuneiden onnettomuuksien lisäksi myös työmatkatapaturmat. Ne ovat tapaturmia, jotka sattuvat vakuutetun ollessa matkalla harjoittamaan vakuutuksen kohteena olevaa toimintaa tai sieltä kotiin. Ammattitaudit ovat sairauksia, jotka vakuutuksen kohteena oleva toiminta on aiheuttanut vakuutetulle tai jota vakuutetulle on aiheutunut vakuutuksen kohteena olevan toiminnan aikana. Ne määritellään ammattitaudeista annetussa säädöksessä (73 tunnustetun taudin luettelo). Myös muiden kuin luettelossa olevien tautien voidaan osoittaa johtuvan työstä (yhdistetty järjestelmä).

Vakuutetun toiminnan ja tapaturman/taudin välillä sekä tapaturman/taudin ja terveyden heikentymisen välillä on oltava syy-yhteys.

Mitä järjestelmä kattaa?

Vakuutettu voi saada korvauksena vakuutustapahtuman aiheuttamasta terveyden heikentymisestä seuraavia etuuksia:

Sairaanhoito

Sairaanhoito käsittää ensiavun, lääkärin hoidon, lääkkeet, muut kuin lääkärin suorittamat hoidot ja apuvälineet, kotihoitopalvelut ja lääketieteellisen kuntoutuksen.

Työelämään paluuta helpottavat etuudet

Työelämään paluuta helpottaviin etuuksiin kuuluvat etuudet, joilla tuetaan työpaikan säilyttämistä tai saamista, työnhakua, työharjoittelua, työhön valmistautumista, ammatillista koulutusta, täydennyskoulutusta sekä uudelleen koulutusta.

Yhteiskuntaelämään osallistumista helpottavat etuudet

Näiden etuuksien tarkoituksena on saada ihmiset osallistumaan jälleen yhteiskuntaelämään, ja niillä tuetaan erityisesti

- tarvittavien tietojen ja taitojen hankkimista
- ympäristön ymmärtämistä
- vammaisen tarpeisiin sopivan asunnon hankkimista, huoltamista ja varustamista
- itsenäistä asumista palveluasunnossa
- kulttuuri- ja sosiaaliseen elämään osallistumista.

Lisäetuudet

Lisäetuudet liittyvät pääasiassa lääkärin määräämään kuntoutukseen liikuntaryhmässä ja siihen liittyvään terveydentilan tarkkailuun, liikuntaharjoittelun aiheuttamiin matkakuluihin, matka-apuun ja kodinhoitoapuun sekä lastenhoitokulujen korvauksiin.

Pitkäaikaishoitoetuudet

Jos vakuutettu tulee vakuutustapahtuman seurauksena riippuvaiseksi ulkopuolisesta avusta, hänellä on oikeus hoitoetuuksiin tai hoitopäivärahaan (vaikka hän saisi eläkettäkin).

Tapaturmapäiväraha ja väliaikainen etuus

Tapaturmapäivärahaa myönnetään työkyvyttömyyden ajalta. Se on 80 % bruttopalkasta, jota vakuutettu sai ennen työkyvyttömyyden alkamista, ja enintään nettopalkan verran. Tapaturmapäivärahaa maksetaan yleensä siihen saakka, kunnes vakuutettu alkaa taas saada palkkaa, kuitenkin enintään 78 viikon ajan. Tapaturmapäivärahan maksaminen ei pääty, ennen kuin sairaalahoito päättyy. Tapaturmapäivärahan maksaminen lakkaa, kun vakuutetulle myönnetään työkyvyttömyyseläke työtapaturman tai ammattitaudin johdosta.

Väliaikaista etuutta maksetaan ajalta, jolloin henkilö saa työelämään paluuta helpottavia etuuksia; etuuden määrä on hieman pienempi kuin tapaturmapäivärahan määrä.

Eläke

Henkilölle myönnetään eläke, jos hänen ansaintakykynsä heikkenee työtapaturman tai ammattitaudin seurauksena vähintään 20 % yli 26 viikon ajaksi vakuutustapahtuman jälkeen. Eläkkeen määrä määräytyy työkyvyn aleneman prosenttiosuuden sekä vakuutetun vuosiansioiden (vakuutustapahtumaan edeltävän 12 kalenterikuukauden tulojen) perusteella.

Perhe-eläkkeet (Hinterbliebenenrenten)

Vakuutetun puolisolle maksetaan perhe-eläkettä, jos vakuutetun kuoleman syynä on työtapaturma tai ammattitauti. Eläke vastaa 40 % edunjättäjän vuotuisista ansiotuloista, jos jälkeenjäänyt puoliso on vähintään 47 vuoden ikäinen tai työkyvytön tai jos hänellä on kasvatettavana lapsi, jolla on oikeus orvoneläkkeeseen. Jos puoliso on nuorempi eikä hänellä ole lasta kasvatettavana, eläke on 30 % edunjättäjän vuotuisista ansiotuloista kahden vuoden ajan. Eläkettä maksetaan kuitenkin vielä kahden vuoden jälkeen, jos vakuutettu on kuollut ennen 1. tammikuuta 2002 tai jos avioliitto on solmittu ennen 1. tammikuuta 2002 ja ainakin toinen puolisoista on syntynyt ennen 2. tammikuuta 1962.

Alle 18-vuotiaat lapset saavat orvoneläkettä (*Waisenrente*). Puoliorpo saa 20 % ja täysorpo 30 % edunjättäjän vuotuisista ansiotuloista. Jos lapsi opiskelee täysipäiväisesti, eläkettä maksetaan siihen asti, kun hän täyttää 27 vuotta.

Jos eläkkeen saajalla on omia tuloja, eläkettä voidaan tarvittaessa vähentää.

Kertakorvaus

Joissakin tapauksissa eläkkeen sijasta voidaan maksaa kertakorvaus (*Abfindung*).

Hautausavustus

Jos vakuutetun kuoleman syynä on työtapaturma tai ammattitauti, hautajaisten järjestäjälle maksetaan hautausavustus (*Sterbegeld*). Kyseinen määrä on 1/7 viitemäärästä (vanhoissa osavaltioissa 4 500 euroa ja uusissa osavaltioissa 3 840 euroa).

Työtapaturma- ja ammattitautietuuksien saaminen

Tapaturmavakuutuslaitoksen vastuulla on määrittää virallisesti, täyttääkö tapaturma vakuutustapahtuman edellytykset ja antaako se oikeuden etuuksiin. Etuuksia ei tarvitse hakea itse. Työnantajan on ilmoitettava jokaisesta tapaturmasta tapaturmavakuutuslaitokselle.

Jos vakuutetulle tapahtuu tapaturma, hänen on yleensä käytävä tapaturmavakuutuslaitoksen osoittamalla erikoislääkärillä (*Durchgangsarzt*), Lääkäri päättää tämän jälkeisestä sairaanhoidosta yhteistyössä asiasta vastaavan tapaturmavakuutuslaitoksen kanssa.

IX luku: Perhe-etuudet

Perhe-etuuksien saamisen edellytykset

Jos jäljempänä esitetyt edellytykset täyttyvät, kaikilla Saksassa asuvilla henkilöillä, joilla on biologisia lapsia, adoptiolapsia tai puolison lapsia (lapsipuolia), on oikeus lapsilisään (*Kindergeld*) ja vanhempainavustukseen (*Elterngeld*). Lapsilisää myönnettäessä voidaan ottaa huomioon myös samassa taloudessa asuvat lapsenlapset tai perheeseen sijoitetut lapset.

Lapsilisä

Lapsilisää maksetaan kaikista alle 18-vuotiaista lapsista. Sen jälkeen lapsilisä voidaan myöntää

- alle 21-vuotiaasta lapsesta, joka on työtön ja ilmoittautunut työnhakijaksi Saksassa tai muussa EU:n jäsenvaltiossa, Islannissa, Liechtensteinissa, Norjassa tai Sveitsissä
- alle 25-vuotiaasta lapsesta, joka opiskelee täysipäiväisesti, jolla on enintään neljän kuukauden tauko kahden koulutusjakson välissä tai osallistuu vapaaehtoistyöhön tuloverolain (EStG) § 32 kohdan 4 virkkeen 1 No. 2 kirjaimen d tarkoittamalla tavalla tai joka ei pysty aloittamaan tai jatkamaan ammattikoulutusta koulutuspaikan puutteen takia.
- lapsesta, joka alle 25-vuotiaana saadun ruumiillisen, henkisen tai psyykkisen vamman vuoksi ei kykene elättämään itseään.

Täysi-ikäinen lapsi voidaan ottaa huomioon vain ensimmäisen ammattikoulutuksen suorittamisen jälkeen, jos hän ei ole työllistynyt. Korkeintaan 20 tunnin viikoittainen säännöllinen työ, ammattikoulutus tai vähäinen työllistyminen on hyväksyttävä.

Jos lapsi on suorittanut asepalveluksen tai vaihtoehtoisen siviilipalveluksen, lapsilisää voidaan maksaa koulutuksessa tai siirtymävaiheessa olevasta lapsesta tai lapsesta, joka etsii työtä, edellä mainittujen ikärajojen jälkeenkin. Tällöin etuusajan päättymisajankohtaa siirretään palveluksen kestoa vastaava aika. Lapsilisää ei kuitenkaan makseta asepalveluksen tai siviilipalveluksen aikana.

Lapsesta ei makseta lapsilisää, jos hänen vanhemmistaan toinen tai muu häneen vanhempi-lapsisuhteessa oleva henkilö saa hänestä lapsilisään verrattavissa olevia etuuksia.

Vanhempainavustus (*Elterngeld*)

Vanhempainavustus maksetaan äidille ja/tai isälle, edellyttäen, että vanhemmat asuvat samassa taloudessa lapsen kanssa ja kasvattavat häntä itse. Etuutta saava henkilö voi käydä osa-aikatyössä enintään 30 tuntia viikossa. Sitä voidaan maksaa, kunnes lapsi täyttää 14 kuukautta.

Vanhempainavustusta maksetaan samoin ehdoin puolisoille tai kumppaneille, jotka hoitavat lasta tämän syntymän jälkeen (vaikka lapsi ei olisikaan biologisesti heidän omansa). Sama koskee sukulaisia kolmanteen polveen asti, jos vanhemmat eivät voi vaikeuksien (vanhempien sairauden, vammaisuuden tai kuoleman) vuoksi huolehtia lapsesta itse.

Adoptiolapsista ja lapsista, jotka otetaan perheeseen adoptiotarkoituksessa, maksetaan vanhempainavustusta enintään 14 kuukauden ajan. Tämä 14 kuukauden jakso alkaa, kun lapsi muuttaa perheeseen. Oikeus vanhempainavustukseen päättyy, kun lapsi täyttää kahdeksan vuotta.

Mitä järjestelmä kattaa?

Lapsilisä

Lapsilisää maksetaan 184 euroa kahdesta ensimmäisestä lapsesta, 190 euroa kolmannelta lapsesta ja 215 euroa neljännestä ja kustakin sitä seuraavasta lapsesta.

Vanhempainraha

Vanhemmille voidaan maksaa vanhempainavustusta (*Elterngeld*) vähintään kahdelta kuukaudelta (vähimmäisviiteaika) ja enintään 12 kuukaudelta. Yleensä vanhemmilla on yhteinen oikeus yhteensä 12 kuukausimaksuun, jotka maksetaan lapsen 12 ensimmäisen elinkuukauden aikana. Vanhemmilla on oikeus kahteen tai useampaan kuukausimaksuun, jos he molemmat saavat vanhempainavustusta ja heidän ansiotulonsa pienenevät vähintään kahden kuukauden ajaksi (jaetut kuukaudet). Yksinhuoltaja voi saada ansiotulon korvaavaa vanhempainrahaa enintään 14 kuukauden ajan.

Vanhempainavustus korvaa periaatteessa 67 % mukautetuista nettotuloista. Jos nettotulot ovat ennen synnytystä yli 1 200 euroa, vanhempainavustus alenee asteittain 65 %:iin. Pienituloisilla ansiotulon korvaava osuus kasvaa 100 prosenttiin. Absoluuttisesti ilmaistuna vanhempainrahan määrä on vähintään 300 euroa (tuloista riippumatta) ja enintään 1 800 euroa kuussa. Perheille, joissa on useita pieniä lapsia, maksetaan sisaruslisää, jonka määrä on 10 % perheelle myönnetystä vanhempainavustuksesta eli vähintään 75 euroa kuukaudessa.

Perhe-etuuksien saaminen

Lapsilisä myönnetään ainoastaan kirjallisen hakemuksen perusteella. Hakemuslomakkeita saa työvoimatoimistosta (perhekassa). Lisätietoja on osoitteessa <http://www.familienkasse.de>.

Työvoimatoimisto (perheavustuskassa) maksaa avustuksen hakijan ilmoittamalle pankkitilille sen kuun aikana, jolle lapsilisä on myönnetty.

Hakija on velvollinen ilmoittamaan perhekassalle heti ilman erillistä pyyntöä kaikista hakemuksessa ilmoitettujen tietojen muutoksista, jotka voivat vaikuttaa hänen oikeuksiinsa saada lapsilisää (esimerkiksi lapsen opiskelun päättyminen).

Lapsilisän maksamisesta vastaavat eri perheavustuskassat asuinpaikan mukaan. Lisätietoja saa perheavustuskassasta. Asiasta vastaavan elimen voi selvittää osoitteesta <http://www.familien-wegweiser-regional.de/Kindergeld.113.0.html>.

Vanhempainraha myönnetään vain kirjallisesta hakemuksesta. Vanhempainrahatoimistot vastaavat hakemusten arvioinnista ja etuuden maksamisesta. Tehtäviä hoitavat eri osavaltioissa eri toimistot. Oman vanhempainrahatoimiston tiedot sekä hakemuslomakkeita saa osoitteesta <http://www.familien-wegweiser-regional.de/Elterngeld.73.0.html>.

X luku: Työttömyys

Työttömyysetuuksien saamisen edellytykset

Yleinen työttömyyskorvaus

Jos vakuutettu menettää työnsä työskenneltyään palkattuna työntekijänä tai harjoittelijana, hänellä on oikeus työttömyyspäivärahaan seuraavin edellytyksin:

- hän ilmoittautuu työvoimatoimistoon ja jättää päivärahahakemuksen
- hän on työtön tai työskentelee alle 15 tuntia viikossa
- hän on työmarkkinoiden käytettävissä (Arbeitsvermittlung), eli työkykyinen ja valmis ottamaan vastaan mitä tahansa sopivaa työtä, ja etsii itse aktiivisesti työtä
- hän täyttää työttömyyspäivärahan odotusaikaehdon eli on ollut viimeisten kahden vuoden aikana vähintään kaksitoista kuukautta työssä ja maksanut tältä ajalta pakolliset vakuutusmaksut. Heinäkuuhun 2012 saakka tiettyjen edellytysten täytyessä kuusi työssäolokuukautta riittää odotusaikaehdon täyttymiseen.

Työttömän on tartuttava jokaisen tilaisuuteen saada työtä. Hänen on hoidettava työvoimatoimiston kanssa tekemässään integraatiosopimuksessa määrätyt velvoitteet.

Päivärahaa ei makseta ennen 12 viikon määräajan (*Sperrzeit*) päättymistä, jos työtön ilman pätevää syytä

- on itse päättänyt työsuhteensa
- kieltäytyy ottamasta vastaan työvoimatoimiston tarjoamaa työpaikkaa
- kieltäytyy osallistumasta kohtuullisiin työllistämistoimiin
- laiminlyö kehotuksen ilmoittaa tilanteestaan työvoimatoimistoon tai jättää ilmoittautumatta viipymättä työnhakijaksi.

Työnhakijoiden vähimmäisetuudet (työttömyysavustus / sosiaaliavustus)

Vakuutetulle voidaan työttömyyspäivärahaoikeuden jälkeen tai sen lisäksi myöntää työttömyysavustus, jos hän

- on työkykyinen
- on vähävarainen
- on 15–65-vuotias (tai on saavuttanut sosiaalilain II osan (Sozialgesetzbuch SGB II) 7 §:ssä tarkoitetun poikkeavan ikärajan) ja
- asuu vakituisesti Saksan liittotasavallassa.

Työkyvytön edunsaaja, joka asuu vähävaraisen työkykyisen edunsaajan kanssa (*Bedarfsgemeinschaft*), voi saada tarpeidensa täyttämiseksi sosiaaliavustusta, jos hän ei kuulu sosiaaliturvalain XII osan (*Sozialgesetzbuch, SGB XII*) mukaiseen ryhmään.

Mitä järjestelmä kattaa?

Yleinen työttömyyskorvaus

Etuudet riippuvat vakuutetun palkasta, hänen verokortissaan mainitusta verotusluokasta ja siitä, onko hänellä lapsia.

Etuutta laskettaessa otetaan huomioon edellisen vuoden keskimääräinen päiväpalkka 5 500 euron kuukausiansiokattoon asti vanhoissa osavaltioissa ja 4 800 euron kuukausiansiokattoon asti uusissa osavaltioissa.

Jos edunsaajalla on lapsia, hänelle maksetaan 67 % hänen nettotuloistaan, kun taas lapsettomat edunsaajat saavat 60 % nettotuloistaan.

Aika, jolle etuus myönnetään, riippuu vakuutusmaksukauden pituudesta ja vakuutetun iästä. Etuus myönnetään vähintään kuudeksi kuukaudeksi ja enintään 24 kuukaudeksi. Kuudeksi kuukaudeksi se myönnetään henkilöille, jotka ovat kuuluneet lakisääteisen vakuutuksen piiriin 12 kuukautta, ja 24 kuukaudeksi se myönnetään iäkkäämmille henkilöille, jotka ovat kuuluneet lakisääteisen vakuutuksen piiriin 48 kuukautta. Etuuksien kesto vaihtelee kolmesta viiteen kuukauteen erityistapauksissa sen jälkeen, kun 6–10 työssäolokuukauden odotusaika on täyttynyt; tämä määräys on voimassa heinäkuuhun 2012 saakka.

Työnhakijoiden vähimmäisetuudet (työttömyysavustus / sosiaaliavustus)

Työnhakijoiden vähimmäisetuus on tarveharkintainen sosiaalituki, jonka määrä riippuu sosiaaliavusta ja jonka tarkoituksena on taata sosiokulttuurisesti riittävä toimeentulo. Liittovaltio turvaa välttämättömän ”normaalitarpeiden” (*Regelbedarfe*) mukaisen toimeentulon, joka on sama kaikkialla Saksassa. Kohtuulliset toteutuneet asumis- ja lämmityskustannukset korvataan täysimääräisesti. Normaalivaatimuksia vastaava etuus maksetaan kertasummana, joka kattaa ruoasta, henkilökohtaisesta hygieniasta, kotitaloustarvikkeista ja päivittäisen elämän henkilökohtaisista tarpeista aiheutuvat menot. Lisäksi voidaan myöntää tukea ”lisätarpeisiin” (*Mehrbedarfe*) (esimerkiksi ravitsemukseen tai yksinhuoltajille) sekä erityisetuuksia. Tammikuun 1. päivästä 2011 lähtien lasten, nuorten ja nuorten aikuisten sosiokulttuurisen toimeentulotason vähimmäisresurssijärjestelmä (niin sanottu ”koulutuspaketti”) on järjestelty uudelleen. Paketissa otetaan huomioon tarpeet, jotka liittyvät koulun retkiin, henkilökohtaisiin koulutarvikkeisiin, kouluruokailuun, koulukuljetuksiin, liikuntaan, kulttuuriin ja vapaa-ajan harrastuksiin sekä tietyissä tapauksissa oppimisen tai opiskelun tukemiseen.

Työnhakijoiden vähimmäisetuutta maksetaan periaatteessa rajoittamattoman ajan, kunhan etuuden saamiselle asetetut ehdot täyttyvät; yleensä etuus myönnetään kuitenkin vain kuudeksi kuukaudeksi, minkä jälkeen oikeus etuuteen on osoitettava uudelleen.

Muut etuudet

Vakuutetun ollessa työtön työttömyysvakuutuksesta maksetaan hänen puolestaan

- sairausvakuutusmaksut (tietoa etuuksien saamisen edellytyksistä on terveydenhoitoa koskevassa luvussa)
- pitkäaikaishoitovakuutuksen vakuutusmaksut
- pakolliset eläkevakuutusmaksut.

Saadessaan työttömyysetuuksia vakuutettu on vakuutettu myös tapaturmien varalta.

Saksan lainsäädännössä ei säädetä varhaiseläke-etuuksista. Työehtosopimusoikeuden yhteydessä useilla työaloilla on kuitenkin varhaiseläkettä koskevia säännöksiä.

Työttömyysetuuksien saaminen

Yleinen työttömyyskorvaus

Työttömyyskorvausta haetaan ilmoittautumalla työvoimatoimistoon ja jättämällä päivärahahakemus.

Vakuutettu on velvollinen ilmoittamaan työvoimatoimistolle ilman erillistä pyyntöä kaikista omien olosuhteidensa muutoksista, jotka voivat vaikuttaa hänen oikeuksiinsa saada etuuksia (esimerkiksi eläkkeen myöntäminen tai työpaikan saaminen).

Työnhakijoiden vähimmäisetuudet (työttömyysavustus / sosiaaliavustus)

Etuuksien saamisen aikana vakuutettu on velvollinen ilmoittautumaan pyydettyä asiaan mukaiseen etuuksista vastaavaan laitokseen (niin sanottuun Jobcenteriin). Jos vakuutettu jättää noudattamatta pyyntöä ilman hyväksyttävää syytä, etuuksia voidaan vähentää.

Työnhakijoiden vähimmäisetuuden myöntäminen edellyttää erityistä arviointia. Jobcenter tekee päätöksen etuushakemuksesta. Myös työkyvyttömyyden määrittää Jobcenter. Lisäksi valitustapauksessa vakuutetun on hankittava Jobcenteristä asiantuntijalausunto. Jobcenterillä on ulkoinen etuuspäätösten torjuntaan keskittyvä yksikkö.

XI luku: Vähimmäistoimeentulo

Vähimmäistoimeentuloetuuksien saamisen edellytykset

Sosiaalihuoltoetuudet

Jokainen henkilö, joka ei kykene itse turvaamaan toimeentuloaan taloudellisesti (tulot ja omaisuus) tai fyysisesti (työkyky) tai muiden avulla, voi saada sosiaaliapua, jos hän asuu tosiasiallisesti Saksassa.

Sosiaaliapua koskeva lainsäädäntö kattaa monta aluetta, jotka koskevat tietyissä tilanteissa myönnettäviä etuuksia. Tässä käsiteltyjä etuuksia maksetaan verovaroin rahoitetusta tarveharkintaisten vähimmäisresurssien järjestelmästä, jolla taataan tietty elintaso puutteenalaisille, jotka ovat työkyvyttömiä ja joiden tulot eivät riitä kattamaan heidän perheensä tarpeita (*Bedarfsgemeinschaft*) tai jotka eivät saa riittävää apua muilta ihmisiltä. Alle 65-vuotiaat henkilöt, jotka eivät kykene huolehtimaan toimeentulostaan ja ovat väliaikaisesti työkyvyttömiä, saavat toimeentulotukea (*Hilfe zum Lebensunterhalt*). Henkilöt, jotka ovat täyttäneet 65 vuotta, sekä yli 18-vuotiaat henkilöt, jotka ovat pysyvästi työkyvyttömiä lääketieteellisistä syistä, voivat hakea tarveharkintaista lisää vanhuuseläkkeeseensä ja ansiokyvyn heikkenemisen vuoksi (*Grundsicherung im Alter und bei Erwerbsminderung*). Työkykyiset ja vähävaraiset työttömät voivat hakea työnhakijoiden vähimmäisetuutta (työttömyysavustusta/sosiaaliavustusta).

Kukin tukikelpoisessa kotitaloudessa asuva henkilö voi hakea sosiaaliapua omalta osaltaan. Avun kokonaismäärä kasvaa perheen koon myötä. Etuuksia laskettaessa huomioon otetaan hakijan ja hänen puolisonsa tai avopuolisonsa tulot ja varat.

Sokeanavustus ja hoitoavustus

Osavaltioiden lainsäädännön mukaan sokeat ja näkövammaiset henkilöt voivat tietyin edellytyksin saada osavaltion myöntämää sokeanavustusta ja hoitoavustusta (*Landesblindengeld* ja *Landespflegegeld*). Joissakin osavaltioissa myös kuuroille ja tietyistä huomattavista vammoista kärsiville henkilöille voidaan myöntää hoitoavustus. Näiden etuuksien saamiseksi edellytetään, että henkilö asuu tai oleskelee vakinaisesti kyseisessä osavaltiossa.

Mitä järjestelmä kattaa?

Sosiaalihuoltoetuudet

Osavaltiot vahvistavat vakiomääräiset etuudet (*Regelsätze*). Vakiomääräisten etuuksien määrä riippuu edunsaajan iästä ja asemasta kotitaloudessa. Tammikuun 1. päivästä 2011 lähtien "normaalitarpeet" (*Regelbedarfe*) ovat koko Saksassa seuraavat:

- Normaalitarpeet perheen päälle ja yksin asuvalle: 374 euroa.
- Normaalitarpeet yhdessä asuville puolisoille tai avopuolisoille: 337 euroa.
- Aikuiselle, joka ei asu omassa taloudessaan eikä asu yhteisessä taloudessa puolisona, kumppanina tai avioliiton omaisessa suhteessa: 299 euroa.

- Alle 6-vuotiaille kotitalouden jäsenille: 219 euroa.
- 6–14-vuotiaille kotitalouden jäsenille: 251 euroa.
- 14-vuotiaille ja sitä vanhemmille kotitalouden jäsenille: 287 euroa.

Vakiomääräisiä etuuksia voidaan täydentää seuraavilla lisillä:

- erityistarpeisiin perustuvat lisät, joita myönnetään tietyille ryhmille (esimerkiksi lapsille, yksinhuoltajaperheille, raskaana oleville naisille, tiettyjen sairauksien vuoksi lisäravintoa tarvitseville henkilöille jne.)
- kertaluonteiset etuudet, jotka eivät sisälly kiinteästi vakiomääräiseen etuuteen, esim. lapsen ensimmäistä vaatekertaa varten (raskaana oleville ja synnyttäneille) tai kotitalouden perusvarusteita varten (kodinkoneet mukaan luettuina).
- koulutuspaketti (Bildungs- und Teilhabepaket) lapsille ja nuorille, joka kattaa erityisesti tarpeet, jotka liittyvät koulun retkiin, henkilökohtaisiin koulutarvikkeisiin, koulukuljetuksiin, kouluruokailuun, liikuntaan, kulttuuriin ja vapaa-ajan harrastuksiin sekä tietyissä tapauksissa oppimisen tai opiskelun tukeen.

Vähimmäistoimeentuloetuuksien saaminen

Sosiaalihuoltoetuudet

Sosiaaliavusta vastaava laitos tekee päätöksen etuushakemuksesta. Pysyvän täyden työkyvyttömyyden ja henkilön mahdollisuuden saada tarveharkintaista lisävanhuuseläkettä ja alentuneen ansiokyvyn (*Grundsicherung im Alter und bei Erwerbsminderung*) määrittää valtion eläkevakuutuslaitos. Sosiaaliavusta vastaavalla laitoksella on ulkoinen yksikkö, joka tutkii yksittäisissä tapauksissa elin- ja työoloja.

XII luku: Pitkäaikaishoito

Pitkäaikaishoidon saamisen edellytykset

Saksassa pitkäaikaishoitoetuuksia maksetaan hoitoa tarvittaessa lakisääteisestä pitkäaikaishoitojärjestelmästä.

Pitkäaikaishoitovakuutus (sosiaalilain XI osa, *Sozialgesetzbuch SGB XI*) on sosiaaliturvan itsenäinen alue, joka kattaa pitkäaikaishoidon riskin vastaavasti kuin sairaus-, tapaturma- ja työttömyysvakuutus tai vanhuuseläkevakuutus. Pitkäaikaishoitoetuuksien laaja kirjo auttaa keventämään hoitoa tarvitsevien henkilöiden ja heidän perheenjäsentensä pitkäaikaishoidon tarpeesta johtuvaa fyysistä, henkistä ja taloudellista kuormaa ja tukee heitä heidän toiveidensa mukaisessa ihmisarvoisessa elämässä hoidontarpeesta huolimatta.

Jokainen lakisääteisen (tai yksityisen) sairausvakuutuksen piiriin kuuluva henkilö kuuluu automaattisesti ja pakollisesti lakisääteisen tai yksityisen pitkäaikaishoitovakuutuksen piiriin. Kahden vuoden vähimmäisvakuutusaika on lakisääteisestä pitkäaikaishoitovakuutuksesta maksettavien etuuksien edellytys. Lakisääteisen pitkäaikaishoitovakuutuksen ehtojen mukaan henkilö on hoidon tarpeessa, jos hänen odotetaan tarvitsevan pitkäaikaista apua vähintään kuusi kuukautta selviytyäkseen päivittäisistä toimistaan. Kyseeseen tuleva avun tarve koskee henkilökohtaista hygieniää, syömistä, liikkumista sekä yleistä hoitoa ja kotiapua. Pitkäaikaishoitoetuuksien määrä ei niinkään riipu iästä tai tuloista, vaan hoidontarpeen laajuudesta siten kuin sairausvakuutuksen lääkärit sen ovat määritelleet. Tämä tarkoittaa sitä, että periaatteessa ainoastaan vähintään luokkaan I kuuluville henkilöille myönnetään pitkäaikaishoitoetuuksia. Tiettyjen etuuksien (niin sanottujen matalan kynnyksen etuuksien) osalta vähäisempikin avuntarve riittää etuuksien saamiseen.

Henkilöt, joiden hoidontarve on vähäisempi (alle 90 minuuttia päivässä), tai henkilöt, joilla on osittainen vakuutusturva ("*Teilkaskoversicherung*") ja joilla enimmäismääräiset etuudet eivät riitä kattamaan todellisia kustannuksia, voivat tietyissä tapauksissa saada hoitoetuksia sosiaaliapujärjestelmästä.

Sosiaaliapujärjestelmästä myönnetään hoitoetuksia (niin sanottua hoitotukea) vain kyseisen henkilön taloudellisessa riippuvuustilanteessa eli siinä tapauksessa, että hoitoa tarvitseva henkilö ei kykene kattamaan hoitopalvelujen kokonaiskustannuksia eikä saa apua muilta.

Lisäksi lakisääteisestä pitkäaikaishoitovakuutuksesta maksetaan henkilöä hoitavien perheenjäsenten ja muiden omaishoitajien eläkevakuutusmaksut, tapaturmavakuutusturva, työttömyysvakuutusmaksut hoitajaksojen ajalta sekä muut tukietuudet, kuten maksutonta koulutusta, mahdollisuus taukoavustuksiin ja sijaishoitajiin jne.

Mitä järjestelmä kattaa?

Luontoisetuudet

Sen lisäksi, että kaikilla on lakiin perustuva oikeus hoitoa koskevaan neuvontaan, luontoisetuuksiin kuuluvat erityisesti seuraavat:

- avohoitolaitosten tai henkilökohtaisten hoitajien tarjoama kotona annettava hoito ja kotiapu
- kertaluonteinen maksu laitoshoidon kustannuksia varten (lyhytaikainen hoito (Kurzzzeitpflege) mukaan luettuna).

(Kolmannessa luokassa luontoisetuuksien määrä on 1 510 euroa (tammikuun 1. päivästä 2012 lähtien 1 550 euroa) ja niin sanotuissa vakavissa tapauksissa 1 918 euroa.)

Näiden etuuksien määrä riippuu avuntarpeesta ja se on säädetty laissa.

Lisäksi kotihoitoa täydentäviä lisäetuuksia ovat muun muassa hoitajan lomitus (*Verhinderungspflege*), lyhytaikainen hoito (*Kurzzzeitpflege*) sekä ympärivuorokautinen hoito (*Tages- und Nachtpflege*).

Kotona annettavaa hoitoa voidaan myös täydentää laitteilla ja apuvälineillä, jotka helpottavat hoidon järjestämistä tai kotitaloustoimia, tai elinoloja parantavilla toimenpiteillä.

Lisähoitoetuuksia voivat saada henkilöt, jotka tarvitsevat yleisesti runsaasti hoitoa (esimerkiksi dementiapotilaat, henkisesti vajavaiset ja mielenterveyshäiriöistä kärsivät ihmiset).

Etuuksien kesto ei rajoiteta, kunhan niiden saamiselle asetetut ehdot täyttyvät.

Rahaetuudet

Jos hoitoa tarvitseva henkilö haluaa järjestää hoidon itse, hän voi hakea hoitotukea, jolla turvataan tarvittava perushoito ja kotitalousapu asianmukaisesti. Tämän etuuden määrä vaihtelee avuntarpeen mukaan. Kolmannessa luokassa määrä on 685 euroa (tammikuun 1. päivästä 2012 lähtien 700 euroa).

Rahaetuudet ja luontoisetuudet ovat yhdistettävissä: jos hoitoa tarvitseva henkilö hakee luontoisetuuksia vain osittain, hän on oikeutettu vastaavasti myös hoitotukeen. Päivähoito-oikeuden lisäksi henkilöllä on 50-prosenttinen oikeus vastaavaan hoitoa koskevaan luontoisetuuteen tai hoitotukeen.

Valinnan luontoisetuuksien ja rahaetuuksien välillä voi tehdä vapaasti.

Etuuksien kesto ei rajoiteta, kunhan niiden saamiselle asetetut ehdot täyttyvät.

Pitkäaikaishoidon saaminen

Sairausvakuutuksen lääketieteellinen osasto, joka koostuu pääasiassa lääkäreistä ja hoitotyön ammattilaisista, tekee arvon määrittääkseen pitkäaikaishoidon tarpeen.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota neljään hoitotarvetta mittaavaan seikkaan: henkilökohtaiseen hygieniaan, ruokailuun, liikkumismahdollisuuksiin ja taloudenhoitoon.

Liite: Sosiaaliturvalaitosten yhteystiedot ja hyödyllisiä Internet-osoitteita

Yksityiskohtaisempia tietoja etuuksien myöntämisen edellytyksistä ja yksilöllisistä sosiaaliturvaetuksista Saksassa saa sosiaaliturvajärjestelmää hallinnoivilta julkisilta laitoksilta.

Kahdessa tai useammassa jäsenvaltiossa olevaan sosiaalivakuutukseen perustuvia etuuksia koskevat tiedustelut osoitetaan seuraaville laitoksille:

Lakisääteinen sairausvakuutus ja pitkäaikaishoitovakuutus

GKV Spitzenverband, Abteilung
Deutsche Verbindungsstelle
Krankenversicherung – Ausland (DVKA)
[Saksan yhteyselin sairausvakuutusasioissa ulkomailla]
Pennefeldsweg 12 c
53177 Bonn Puh.
Puh.: (49-228) 95300
<http://www.dvka.de>

Tapaturmavakuutus

Deutsche Verbindungsstelle
Unfallversicherung – Ausland
[Teollisuuden työnantajien vastuuvakuutusyhtiöiden keskusliitto]
Alte Heerstr. 111,
53757 Sankt Augustin Puh.: (49-2241) 231 01
<http://www.dguv.de>

Työttömyysvakuutus ja perhe-etuudet

Bundesagentur für Arbeit
[Liittovaltion työvoimaviranomainen]
Regensburger Straße 104
90478 Nürnberg Puh.
Puh.: (49-911) 179 0
<http://www.europaserviceba.de>
<http://www.arbeitsagentur.de>

Lakisääteisen eläkevakuutuksen yhteyselimet

Deutsche Rentenversicherung
<http://www.deutsche-rentenversicherung.de>

Kreikka, Liechtenstein, Sveitsi ja Kypros
Deutsche Rentenversicherung Baden-Württemberg
76122 Karlsruhe
Puh.: (49-721) 825 0
sekä
704 29 Stuttgart Puh.
Puh.: (49-711) 848 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-bw.de>

Puola
Deutsche Rentenversicherung Berlin-Brandenburg
Knobelsdorffstr. 92
14059 Berlin Puh.
Puh.: (49-30) 3002 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-berlin-brandenburg.de>

Unkari
Deutsche Rentenversicherung Mitteldeutschland
Kranichfelder Straße 3
99097 Erfurt
Puh.: (49-361) 482 0

Bulgaria
Deutsche Rentenversicherung Mitteldeutschland
Paracelsusstraße 21
06114 Halle
Puh.: (49-345) 213 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-mitteldeutschland.de>

Slovenia, Slovakia ja Tšekki
Deutsche Rentenversicherung Bayern Süd
84024 Landshut Puh.
Puh.: (49-871) 81 0

Itävalta
Deutsche Rentenversicherung Bayern Süd
81729 München
Puh.: (49-89) 6781 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-bayernsued.de>

Tanska, Suomi, Norja ja Ruotsi
Deutsche Rentenversicherung Nord
Ziegelstraße 150
23556 Lübeck Puh.
Puh.: 0451 485-0

Viro, Liettua ja Latvia
Deutsche Rentenversicherung Nord
Platanenstr. 43
17033 Neubrandenburg
Puh.: (49-395) 370 0

Irlanti ja Yhdistynyt kuningaskunta
Deutsche Rentenversicherung Nord
Friedrich-Ebert-Damm 245
22159 Hamburg Puh.
Puh.: (49-40) 5300 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-nord.de>

Belgia ja Espanja
Deutsche Rentenversicherung Rheinland
40194 Düsseldorf
Puh.: (49-211) 937 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-rheinland.de>

Ranska ja Luxemburg
Deutsche Rentenversicherung Rheinland-Pfalz
Eichendorffstraße 4-6
67346 Speyer Puh.
Puh.: (49-6232) 17 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-rlp.de>

Italia ja Malta
Deutsche Rentenversicherung Schwaben
Dieselstr. 9
86154 Augsburg Puh.
Puh.: (49-821) 500 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-schwaben.de>

Portugali
Deutsche Rentenversicherung Nordbayern
Friedenstraße 12/14
97072 Würzburg Puh.
Puh.: (49-931) 802 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-nordbayern.de>

Islanti ja Alankomaat
Deutsche Rentenversicherung Westfalen
Gartenstraße 194
48125 Münster Puh.
Puh.: (49-251) 238 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-westfalen.de>

Kaikkien maiden yhteyselin, kun vakuutusmaksuja on maksettu vakuuttajalle

Deutsche Rentenversicherung Bund
10704 Berlin Puh.
Puh.: (49-30) 865 1
<http://www.deutsche-rentenversicherung-bund.de>

Kaivostyöntekijöiden, rautatieläisten tai merenkulkualan työntekijöiden yhteyselin

Deutsche Rentenversicherung Knappschaft-Bahn-See
[Saksan kaivostyöntekijöiden, rautatieläisten ja merenkulkualan työntekijöiden eläkevakuutusjärjestelmä]
Pieperstraße 14-28
44789 Bochum Puh.
Puh.: (49-234) 304 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-knappschaft-bahn-see.de>

Maanviljelijöiden vanhuuseläkkeen yhteyselin

Spitzenverband der landwirtschaftlichen Sozialversicherung
[Maanviljelijöiden sosiaalivakuutuksen kattojärjestö]
Weißensteinstraße 70-72
34131 Kassel
Puh.: (49-561) 9359 - 0
<http://www.lsv.de>